



Skipulagsstofnun

Borgartún 7b
105 Reykjavík

Porlákshöfn, 1. ágúst 2023
Málsnúmer: 2306046 GJ

Hafnarberg 1
815 Porlákshöfn, Iceland
+354 480 3800 olfus.is

Á 53. fundi Skipulags- og byggingar- og umhverfisnefndar Ölfuss 5.7.2023 sl., var eftirfarandi erindi tekið fyrir.

Umsögn um matsáætlun fyrir Thor landeldi ehf Laxabraut 35-41

Skipulagsstofnun óskar eftir umsögn sveitarfélagsins um matsáætlun vegna nýrrar fiskeldisstöðvar sem fyrirtækið Thor landeldi ehf hyggst reisa við Laxabraut 35-41. áform eru um að rækta allt að 20.000 tonn af laxi, bleikju og regnbogasilungi á ári. Í umsögninni skal, eftir því sem við á, að koma fram hvort umsagnaraðili hafi athugasemdir við það hvernig framkvæmdaraðili hyggst vinna að umhverfismati framkvæmdarinnar, út frá sínu starfssviði, svo sem um skilgreiningu valkosta, gagnaöflun, úrvinnslu gagna, umhverfismat og framsetningu umhverfismatsskýrslu. Einnig, ef á skortir, hvaða atriðum umsagnaraðili telur að gera þurfi frekari skil eða hafa sérstaklega í huga við umhverfismat framkvæmdarinnar. Leyfisveitendur skulu í umsögn sinni gera grein fyrir þeim leyfum sem eru á starfssviði þeirra og framkvæmdin er háð.

Í skýrslunni segir meðal annars um hugsanlega ljósmengun frá stöðinni:

Eldisstöðin stendur í um 2,5 km fjarlægð frá byggð og því er ólíklegt að lýsing hafi truflandi áhrif á íbúa. Reynt verður að minnka ljósmengun eins og frekast er unnt. Öll ker Thors verða yfirbyggð og lýsing fyrirfisk innandyra. Utan húss verða hefðbundin útljós.

Afgreiðsla: Skipulags- og umhverfisnefnd telur að skýrslan geri ágætlega grein fyrir því hvernig framkvæmdaaðili hyggst vinna að umhverfismatinu. Nefndin fagnar því að sjá áform um að fjalla um hugsanlega ljósmengun frá stöðinni og hvernig komið verði í veg fyrir hana.

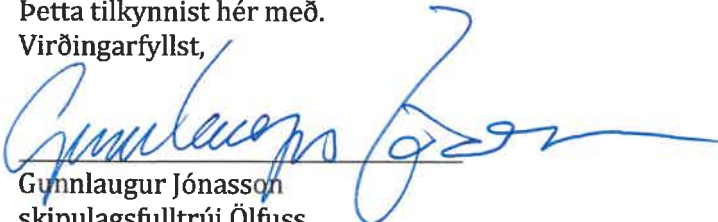
Fjallað er um viðbragðsáætlun við hugsanlegum slysasleppingum. Bent er á að fjalla nánar um hvernig eftirlit verði haft með virkni hreinsibunaðar útrásar, m.a. með sýnatöku í frárennsli. Frárennsli stöðvarinnar er stutt frá ósum Ölfusár og þar fara um þúsundir laxfiska (lax, sjóbirtingur, sjóbleikja) á hverju ári. Því er mikilvægt að ristar og sleppigildir séu ávallt í lagi til að koma í veg fyrir blöndun eldisfiska við villta fiska.

Jafnframt er minnt á mikilvægi þess að útrásir til sjávar hefti ekki gönguleiðir meðfram ströndinni neðan stöðvarinnar og að þær haldist opnar, eftir sem áður.

Sveitarfélagið er leyfisveitandi þegar kemur að byggingar og framkvæmdaleyfum og fer með skipulagsvaldið á lóðinni.

Málið, var tekið til afgreiðslu á 400. fundi Bæjarráðs Ölfuss 20.07.2023 sl., og var niðurstaða nefndarinnar staðfest þar.

Þetta tilkynnist hér með.
Virðingarfyllt,



Gunnlaugur Jónasson
skipulagsfulltrúi Ölfuss

Skipulagsstofnun
Jón Ágúst Jónsson
Borgartúni 7b
105 Reykjavík

Hafnarfjörður 13. júlí 2023
Tilv. 2023-06-27-0644/2.4.1

Efni: Varðar matsáætlun vegna 20.000 tonna landeldis á laxi, bleikju eða regnbogasilungi í Ölfusi

Með erindi úr Skipulagsgátt þann 27. júní sl. leitar Skipulagsstofnun umsagnar Fiskistofu varðandi matsáætlun vegna 20.000 tonna landeldis á laxi, bleikju eða regnbogasilungi í Ölfusi.

Þeir áhættuþættir sem Fiskistofa horfir til vegna fiskeldisstarfsemi á Íslandi felast í mögulegum áhrifum af því ef fiskar sleppa frá fiskeldisstöð og til þess hvort líkur geti verið á því að sjúkdómar eða sníkjudýr í eldisfiski geta smitað villta fiska og haft áhrif á viðkomu stofna þeirra.

Ef fiskar sleppa úr fiskeldisstöð geta þeir valdið neikvæðum vistfræðilegum áhrifum á ef þeir berast í náttúruleg kerfi. Það er því mikilvægt að hugað verði sérstaklega að því að affall frá stöðinni sé útbúið á þann hátt að líkur á því að fiskar sleppi séu litlar. Í skýrslunni kemur fram að auk stárlista í eldiskörum fari allt affall í gegnum tromlusíur og grófleiki tromlusíu sé það lítilt að enginn fiskur í eldisstöðinni eigi að komast þar í gegn. Því telur Fiskistofa að litlar líkur séu á því að fiskar muni berst frá stöðinni í náttúruleg vistkerfi laxfiska.

Fram kemur að í umhverfismatsskýrslu verður gerð grein fyrir helstu smitsjúkdómum, þekktum smitleiðum og vörnum gegn smiti. Þá verður gerð grein fyrir hugsanlegum ágangi vargs og vörnum gegn honum eftir því sem við á. Þar sem um landeldi er að ræða er ekki mikil hætta á að smit berist í villta stofna og hægt að bregðast við ef sjúkdómar koma upp í eldisstöðinni og varna því að smit berist frá stöðinni.

Fiskistofa telur að fjallað hafi verið um þá þætti í matsáætlun sem varða hugsanleg áhrif á villta laxfiskastofna og áform kynnt um frekari skýringar á sjúkdómavörnum í umhverfismatsskýrslu.

Virðingarfyllst,
Fiskistofa



Guðni Magnús Eiríksson
Sviðsstjóri lax- og silungsveiðisviðs



HAFRANNSÓKNASTOFNUN

Rannsókn- og ráðgjafarstofnun hafs og vatna

Skipulagsstofnun
B.t. Jón Ágúst Jónsson
Borgartúni 7b
105 Reykjavík

Hafnarfirði 31.07.2023

Mál:2023-06-0200

Efni: Umsögn Hafrannsóknastofnunar um matsáætlunar vegna 20.000 tonna landeldis á laxi, bleikju eða regnbogasilungi í Ölfusi.

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar dagsett. 27. júní 2023, þar sem Skipulagsstofnun óskar eftir umsögn Hafrannsóknastofnunar um matsáætlun Eflu verkfræðistofu vegna 20.000 tonna landeldis á laxi, bleikju eða regnbogasilungi í Ölfusi. Framkvæmdin er á vegum Thor landeldis ehf.

Fyrirspurnin er í samræmi við 21. gr. laga nr. 111/2021 vegna áætlunar um fyrirhugað landeldi á 20.000 tonnum af laxi, bleikju eða regnbogasilungi í Ölfusi. Matsáætlunina má finna á Skipulagsgátt (mál nr. 282/2023) á eftirfarandi slóð: <https://www.skipulagsgatt.is/issues/282>

Í umsögninni skal koma fram eftir því sem við á, hvort umsagnaraðili hafi athugasemdir við það hvernig framkvæmdaraðili hyggst vinna að umhverfismati framkvæmdarinnar, út frá sínu starfssviði, svo sem um skilgreiningu valkosta, gagnaöflun, úrvinnslu gagna, umhverfismat og framsetningu umhverfismatsskýrslu. Einnig, ef á skortir, hvaða atriðum umsagnaraðili telur að gera þurfi frekari skil eða hafa sérstaklega í huga við umhverfismat framkvæmdarinnar. Leyfisveitendur skulu í umsögn sinni gera grein fyrir þeim leyfum sem eru á starfssviði þeirra og framkvæmdin er háð.

Hafrannsóknastofnun telur að almennt sé matsáætlunin vel uppsett og líkleg til að skila mikilvægum upplýsingum til þess að hægt verði að leggja mat áhrif framkvæmdarinnar. Um er að ræða stóra framkvæmd sem líkleg er til að hafa áhrif á marga þætti, bæði umhverfislega og efnahagslega sem og beint eða óbeint.

Benda verður á að ekki er tilgreint hversu mikið til stendur að framleiða af hverri tegund. Það myndi auka nákvæmni við matið þar sem að þótt að um skyldar fisktegundir sé að ræða og stór hluti umhverfisáhrifa þau sömu þá á það ekki við í öllum tilfellum. Það á m.a. við varðandi mögulegar slyasleppingar og viðbrögð við þeim sem mikilvægt er að ítarlega séu útfærð og skýrð í matinu. Afar brýnt beitt verði viðurkenndum aðferðum til að koma í veg fyrir slyasleppingar. Það á ekki síst við ef notaðir verða stofnar frjórna fiska af erlendum uppruna.

Ljóst er að vatnstaka og frárennsli mun verða umtalsvert vegna framkvæmdarinnar og vera viðbót við þá starfsemi sem fyrir er frá nærliggjandi eldisstöðvum með sambærilega starfsemi. Gert er ráð fyrir að frárennsli verði í sjó og að ekki náist að koma því út fyrir stórstreymisfjöru, eins og segir í matsáætluninni, líkt og reglur kveða á um. Rétt er að benda á að þegar svo háttar til er mikilvægt að vakta möguleg áhrif með rannsóknnum sem og samlegðaráhrif frá því frárennsli sem þegar er orðið eða ráðgert frá öðrum sambærilegum nálægum framkvæmdum. Á nærliggjandi svæðum í sjó eru afar



HAFRANNSÓKNASTOFNUN

Rannsókn- og ráðgjafarstofnun hafs og vatna

mikilvæg hrygningar- og uppeldisskilyrði nytjastofna og því mikilvægt að fyrir liggi gögn sem sýni að þeir verði ekki fyrir neikvæðum eða mögulega neikvæðum áhrifum. Það á einnig við um stofna göngufiska sem ganga milli sjávar og ferskvatns.

Að gefnu tilefni vill Hafrannsóknastofnun benda á lög um stjórn vatnamála. Mikilvægt er að ljóst sé hver áhrifin verða á vatnsauðlindir og að fram komi mat á því hver áhrifin verða m.a. á vatnsformfræði þ.m.t. grunnvatn og líffræðilegt ástand eftir framkvæmdir. Hvort líklegt sé að framkvæmdin hafi áhrif á skiptingu í vatnshlot, og hvort þau nái viðmiðum um gott ástand. Þar með hvort möguleg breyting og þar með að framkvæmdin í heild samræmist lögum um stjórn vatnamála.

Hafrannsóknastofnun er rannsókn- og ráðgjafastofnun og hefur ekki með leyfisveitingar til framkvæmda að gera.

F.h. Hafrannsóknastofnunar,

Guðni Guðbergsson



Austurvegur 65 - 800 Selfoss

Sími 480 8250 – Veffang www.hsl.is – Netfang hsl@hsl.is – Kennitala 480284-0549

**Skipulagsstofnun
Jakob Gunnarsson
Borgartúni 7b
105 Reykjavík**

Selfossi, 18. ágúst 2023
2306140HS SG

Efni: Thor landeldi ehf., 20.000 tonna landeldi - Umsögn um matsáætlun

Heilbrigðiseftirlit Suðurlands hefur mótttekið tilkynningu frá Skipulagsstofnun í Skipulagsgátt vegna máls nr. 0282/2023 frá Thor landeldi ehf. dags. 22. júní 2023, þar sem óskað er eftir umsögn embættisins um tillögu að matsáætlun vegna fyrirhugaðs landeldis á laxi, bleikju og regnbogasilungi, að Laxabraut 35, 37, 39 og 41 Þorlákshöfn, Sveitarfélaginu Ölfusi.

Um er að ræða framleiðslu á 20.000 tonnum á ári í þauleldi á landi. Staðsetning er á ströndinni um 2,5 km vestan við Þorlákshöfn. Stöðin verður byggð í þremur áföngum. Fram kemur í inngangi matsáætlunar að framkvæmdin og starfsemin þurfi að uppfylla ýtrustu kröfur að lögum, auk þess að standast kröfur um sjálfbæra vottun þar sem tiltekin vottun þar að lútandi er nefnd. Vottun taki til allra þátta eldisins allt frá föðri til endurvinnslu á fiskimykju úr frárennsli stöðvarinnar.

Heilbrigðiseftirlit Suðurlands hefur farið yfir ofangreinda tillögu að matáætlun fyrir téða framkvæmd og gerir eftirfarandi athugasemdir:

1. Í kafla 2 um framkvæmdina kemur fram að á næstu lóð við fyrirhugaða fiskeldisstöð Thor ehf. er önnur landeldisstöð í rekstri sem stefnir á allt að 32.500 tonna framleiðslu af laxi á ári. Nokkru austar eru í rekstri fiskeldisstöðvar sem eru með samanlagða heimild til framleiðslu allt að 4.400 tonna framleiðslu. Allar stöðvarnar eru því með vinnslu á sömu innviðum. Í ljósi ofangreindra upplýsinga telur Heilbrigðiseftirlit Suðurlands vinnslu og öryggi neysluvatns til íbúa á nærliggjandi svæðum sé ógnað þegar horft er til samlegðaráhrifa vegna ferskvatnsvinnslu fiskeldisfyrirtækjanna á svæðinu. Því vill embættið beina því til framkvæmdaraðila að hann beiti öllum tiltækum ráðum til að takmarka eins og kostur er þörf á vinnslu ferskvatns og hámarka endurnýtingu eldisvatns í vinnsluferlum sínum. **Embættið fer því fram á að framkvæmdaraðili skoði vel alla tæknilega möguleika til að nýta ferskvatn**



sem best þrátt fyrir áætlaðan kostnað sbr. það sem kemur fram í kaflanum um *Tækni* undir kafla 2.3. *Valkostir*.

2. Jafnframt telur embættið að vinnsla ferskvatns og vöktun grunnvatns vegna samlegðaráhrifa framkvæmda á svæðinu í heild verði að vera á ábyrgð allra fyrirtækjanna í sameiningu og að ekki sé fullnægjandi að hver og einn vakti einungis möguleg áhrif sinnar vinnslu innan sinnar lóðar. Nauðsynlegt er að vöktun grunnvatns á svæðinu sé víðtæk og **hefjist þegar á fyrstu stigum framkvæmda** til að tryggja sjálfbæra notkun auðlindarinnar og koma í veg fyrir að gæðum vatns sem nú þegar er tekið til neyslu og vatns sem kann að vera tekið síðar sem neysluvatn geti hrakað eða spillst, sbr. 12. gr. rgl. nr. 796/1999 um varnir gegn mengun vatns m.s.br.
3. Í niðurlagi kafla 2.5.1. *Aðgerðarhús og fiskvinnsla*, kemur fram að gert sé ráð fyrir að „affallið“ verði síað í 4 affallsstöðvum og að hver affallsstöð fyrir sig muni hafa þró fyrir fiskimykju allt að 300 m³. Þar kemur einnig fram að hver eining taki um 7 tonn á dag þannig að geymslurýmið verði einn mánuður. Í kafla 2.6.2 *Fráveita og fiskimykja* er fullyrt að fiskimykja sé „afar vinsæll áburður“ sem verði dreift að tún og ræktunarlönd.
Af gefnu tilefni hefur Heilbrigðiseftirlit Suðurlands efasemdir um að fullyrðingin um að fiskimykja henti sem áburður standist skoðun. Auk þess sem slíkt er háð tilkynningu til Matvælastofnunar og skráningarskylt „áður en kynning, dreifing og sala hefst“ eins og kemur fram í umsögn MAST dags. 30. júní sl. Því er farið fram á að **ítarlega verði fjallað um meðferð á fiskimykju sem fellur til við fiskeldi fyrirtækisins í væntanlegri umhverfismatsskýrslu. Með vísun í lög nr. 55/2003 meðhöndlun úrgangs m.s.br. og reglugerð nr. 803/2023 um meðhöndlun úrgangs sjá slóð: <https://island.is/reglugerdir/nr/0803-2023>** bent er á 16. gr. reglugerðarinnar um skyldur rekstraraðila.
4. Í kafla 2.6.2 kemur fram að öllu frárennsli sé veitt til sjávar og jafnframt að gert sé ráð fyrir að sækja um undanþágu frá frá ákvæði 2. mgr. 9. gr. reglugerðar nr. 798/1999 um fráveitur og skólþ vegna sjógangs á svæðinu. Embættið bendir á að þetta atriði að sækja um undanþágu er í andstöðu við fyrri fullyrðingar um að fyrirtækið verði að uppfylla ítrustu kröfur laga og reglugerða eins og að framan greinir og kemur fram í inngangi matsáætlunar. Í ofangreindu ákvæði 2. mgr. 9. gr. reglugerðar nr. 798/1999 um fráveitur og skólþ, skal öllu skólpi sem veitt er til sjávar veitt minnst 5 metra niður fyrir meðalstórstraumsfjöruborð eða 20 metra út frá meðalstórstraumsfjörumörkum. Ef ómögulegt reynist vegna landfræðilegra aðstæðna að uppfylla ofangreint ákvæði er rekstraraðila heimilt að leggja til aðrar lausnir sem heilbrigðisnefnd metur fullnægjandi, sbr. 7. mgr. 9. gr. reglugerðarinnar. Áður en heilbrigðisnefnd tekur ákvörðun skal hún leita umsagnar Umhverfisstofnunar.
5. Í kafla 2.6.6 kemur fram að markmið Thors er að sem mest af úrgangi fari í endurvinnslu. Ekki kemur skýrt fram magn á slógi og annars matarúrgangs. Fram kemur að dauðfiskur sé áætlaður um 5% af „hausatölu“ eða nemi um 300 tonnum á ári. Heilbrigðiseftirlit Suðurlands telur að ofangreint geti verið



vanáætlað. Ekki kemur fram í matsáætlun hvort lokaafurðin til útskipunar sé fiskur í heilu eða hvort um laxaflök sé að ræða. Það skiptir miklu máli þegar metið er magn úrgangs og jafnframt hvaða ferlar eru færir. Farið er fram á ítarlega umfjöllun um úrgangsferlar eru áformaðir. Bent er á markmið laga nr. 55/2003 um meðhöndlun úrgangs þar sem segir skv. 1. gr. laganna:

Markmið laga þessara er að skapa skilyrði fyrir myndun hringrásarhagkerfis og tryggja að úrgangsstjórnun og meðhöndlun úrgangs fari þannig fram að:

- a. ekki skapist hætta fyrir heilbrigði manna og dýra og umhverfið verði ekki fyrir skaða,*
- b. ekki skapist óþægindi vegna hávaða eða ólyktar,*
- c. ekki komi fram skaðleg áhrif á landslag eða staði sem hafa sérstakt gildi,*
- d. úrgangsstjórnun sé markviss og hagkvæm og úrgangur sem til fellur fái viðeigandi meðhöndlun,*
- e. stuðlað sé að sjálfbærri auðlindanotkun með aðgerðum og fræðslu til að draga úr myndun úrgangs,*
- f. nýting hráefna úr úrgangi sem fellur til sé aukin, og*
- g. handhafar úrgangs greiði kostnað við meðhöndlun úrgangs.*

Að teknu tilliti til ofangreindra þátta telur mbættið að tillagan geri nægjanlega grein fyrir eðli, umfangi og umhverfi framkvæmdarinnar, sem og þeim umhverfisþáttum og valkostum sem matið skal taka til. Embættið áskilur sér rétt til að koma fram með frekari ábendingar og athugasemdir á síðari stigum við meðferð málsins.

Vinnsla fisks og annarra sjávarafurða er skráningarskyld starfsemi hjá Heilbrigðiseftirliti Suðurlandi skv. reglugerð nr. 830/2022 um skráningarskyldan atvinnurekstur samkvæmt lögum um hollustuhætti og mengunarvarnir. Jafnframt veitir embættið starfsleyfi skv. lögum nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir vegna jarðborunar, endurnýtingar úrgangs sbr. reglugerð nr. 550/2018 um losun frá atvinnurekstri og mengunarvarnareftirlit (þ.m.t. gas- og jarðgerð og framleiðslu áburðar) sem og efnistöku og landmótunar ef efnið sem notað verður er upprunið annarsstaðar en innan lóðar framkvæmdaraðila. Ef settar eru upp tímabundnar starfsmannabúðir í tengslum við framkvæmdirnar þá eru þær starfsleyfisskyldar hjá heilbrigðiseftirliti skv. reglugerð nr. 941/2002 um hollustuhætti.

F.h. Heilbrigðiseftirlits Suðurlands,

Sigrún Guðmundsdóttir
framkvæmdastjóri

Skipulagsstofnun

25. júlí 2023
2023 – 06-116-/0.11.2

Efni: Umsögn Landsnets við matsáætlun Thor um landeldi í Ölfusi

Landsneti barst, 27. júní 2023 beiðni um að veita umsögn vegna fyrirspurnar um matsáætlun Thor landeldi ehf. vegna áforma um byggingu fiskeldisstöðvar fyrir lax, bleikju eða regnbogasilung í Ölfusi, mál mál nr.0282/2023 í skipulagsgáttinni.

Landsnet hefur farið yfir gögnin sem fylgdu erindinu. Hlutverk Landsnets er með lögum nr. 65/2003 að annast flutning raforku og kerfisstjórnun. Í umsögn Landsnets er fyrst og fremst tekin afstaða til málefna sem snúa að því.

Í kafla 2.5.5 er fjallað um rafmagnspörf og þar kemur fram að heildarafþörf stöðvarinnar þegar hún verður fullbyggð sé 21 MW. Landsnet er kunnugt um fyrirhugaða starfsemi og hún auk annarrar starfsemi sem fyrirhuguð er á næstunni í Sveitarfélaginu Ölfus felur í sé að bæta þarf flutningsgetu inn á þetta svæði, sem Landsnet vinnur nú að undirbúningi að.

Landsnet gerir því ekki efnislegar athugasemdir við matsáætlunina, en óskar eftir að fá að veita umsögn um umhverfismatsskýrslu þegar hún verður kynnt.

Virðingarfyllst

Rut Kristinsdóttir
Sérfræðingur í umhverfismálum

Undirritunarsíða

Rut Kristinsdóttir

Jón Ágúst Jónsson
Skipulagsstofnun
Borgartúni 7b
105 Reykjavík

Selfossi, 30. júní 2023
Tilvísun: 23061014

Efni: Umsögn Matvælastofnunar um matsáætlun Thor landeldis ehf. vegna fiskeldis í Ölfusi

Vísað er í beiðni Skipulagsstofnunar um umsögn, dagsett 27. júní 2023, vegna 20.000 hámarkslífmassa Thor landeldis ehf. í eldi á laxi, bleikju eða regnbogasilungi í Ölfusi.

Matvælastofnun gefur út rekstrarleyfi í samræmi við lög um fiskeldi, nr. 71/2008, og reglugerð um fiskeldi, nr. 540/2020, auk þess sem stofnunin hefur eftirlit með fisksjúkdómum og forvörnum gegn þeim, í samræmi við gildandi lög og reglugerðir.

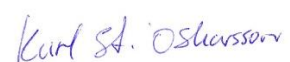
Í matsáætlun í kafla 2.6.2 um fráveitu og fiskimykju kemur fram að fiskimykja verði nýtt sem áburður á m.a. tún og ræktunarlönd. Matvælastofnun upplýsir hér með að allir þeir sem vilja framleiða áburð eða jarðvegsbætandi efni hér á landi verða að tilkynna það til Matvælastofnunar og skulu allar vörur skráðar hjá Matvælastofnun áður en kynning, dreifing og sala hefst.

Í matsáætlun í kafla 2.6.3 varnir gegn slysasleppingu er fjallað um tromlusíu sem seinni vörn gegn stroki. Matvælastofnun bendir á að gera þurfi grein fyrir því í matsskýrslu hvernig brugðist verði við fari tromlusían á yfirfall.

Í matsáætlun í kafla 2.6.6 um meðhöndlun úrgangs kemur fram að dauður fiskur og slóg fari í meltugerð og að settir verði upp geymslutankar innan framkvæmdasvæðis undir meltuna. Matvælastofnun upplýsir hér með að sækja þarf um skráningu á vinnslu og/eða geymslu á aukaafurðum dýra í þjónustugátt stofnunarinnar á www.mast.is (umsókn 1.07). Að öðru leyti gerir Matvælastofnun ekki athugasemdir er varða fisksjúkdóma og forvarnir gegn þeim.

Í kafla 2.8 í matsáætlun er fjallað um leyfi sem framkvæmdin er háð. Matvælastofnun bendir á að sækja þarf um starfsleyfi hjá Matvælastofnun fyrir rekstri sláturhúss.

Virðingarfyllt,
f.h. Matvælastofnunar



Karl Steinar Óskarsson
Deildarstjóri fiskeldis



Minjastofnun
Íslands

The Cultural
Heritage Agency
of Iceland

Umhverfis- og skipulagssvið
Suðurgata 39 101 Reykjavík
(354) 570 13 00
www.minjastofnun.is
Kennitala: 440113-0280

Skipulagsstofnun
Jón Ágúst Jónsson
Borgartún 7b
105 Reykjavík

Reykjavík 1. ágúst 2023
MÍ202308-0003/ 6.07 / K.M.

Efni: Landeldi á laxi, bleikju og regnbogasilungi í Ölfusi – 20.000 tonna eldi á ári.

Minjastofnun Íslands hefur borist ósk um umsögn um matsáætlun
ofangreindrar framkvæmdar.

Kristinn Magnússon
Verkefnastjóri
kristinn@minjastofnun.is

Thor landeldi ehf. áformar byggingu landeldisstöðvar í Ölfusi til eldis á
laxi, bleikju eða regnbogasilungi. Stöðin verður staðsett á lóðunum að
Laxabraut nr. 35, 37, 39 og 41 á ströndinni um 2,5 km vestan við
Þorlákshöfn. Stefnt er að framleiðslu á 20.000 tonnum á ári í þauleldi á
landi en stöðin verður byggð í þremur áföngum. Eldiskerfið mun
samanstanda annars vegar af seiðaeldisstöð og hins vegar
áframeldisstöð.

Fjallað er um fornleifar í kafla 3.3.6 í matsáætlun. Þar kemur fram að fá
á fornleifafræðing til að skrá fornleifa á framkvæmdasvæðinu. Öllum
fornleifum verður lýst í umhverfismatsskýrslu og þær staðsettar með
GPS-hnitum. Lagt verður mat á það hvort fornleifum stafi hætta af
fyrirhuguðum framkvæmdum. Greint verður frá niðurstöðum
skráningar, lagt mat á hversu mikil hætta skapast á að minjar raskist og
lagðar til mótvægisáðgerðir ef þörf krefur. Minjastofnun minnir á að
mikilvægt er að sýna útlínur fornleifa og staðsetning innan
framkvæmdasvæðisins á loftmynd/korti ásamt útlínum fyrirhugaðra
mannvirkja innan svæðisins. Þannig má auðveldlega meta bein áhrif
framkvæmdarinnar á fornleifar.

Í kafla 2.5.7 í matsáætlun er fjallað um efnistöku. Þar segir að efni til
framkvæmda verði sótt úr opnum námum innan sveitarfélagsins og að
nánar verði fjallað um efnisþörf og hvaðan efni verður fengið í
umhverfismatsskýrslu. Þar verði einnig gerð grein fyrir magni sem
verður til við uppgröft á lóðinni og hvernig haugsetningu verði háttáð.
Minjastofnun minnir á að ef efnistaka verður á áður óröskuðum svæðum
eða ef haugsetja á efni utan skilgreinds framkvæmdasvæðis er

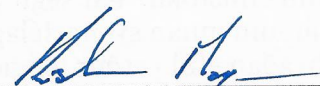
Vakin er athygli á því að skv. 51 gr. laga um menningarmínjar nr. 80/2012 eru ákvarðanir Minjastofnunar Íslands skv. 20., 23., 24., 28., 42. og 43 gr. sömu laga endanlegar á stjórnslustigi og ekki kærnlegar til æðra stjórnvalds. Jafnframt er vakin athygli á því að skv. 21. gr. stjórnslulaga nr. 37/1993 getur aðili máls óskað eftir skriflegum rökstuðningi stjórnvalds fyrir ákvörðun hafi slíkur rökstuðningur ekki fylgt ákvörðuninni þegar hún var tilkynnt. Beiðni um rökstuðning fyrir ákvörðun skal bera fram innan 14 daga frá því að aðila var tilkynnt ákvörðunin og skal stjórnvald svara henni innan 14 daga frá því hún barst.

nauðsynlegt að fornleifafraeðingur verði fengin til að skoða þau svæði.
Gera þarf Minjastofnun grein fyrir niðurstöðum slíkrar athugunar.

Í matsáætlun segir að skv. kortasjá (minjavefsja) Minjastofnunar Íslands séu engar þekktar fornminjar á lóð Thors. Fyrir liggur skýrsla VG Fornleifarannsóknna, *Fornleifaskráning í landi Þorlákshafnar 2021. Vettvangsskráning og söguágrip*. Selvogsgata/Hafnargata lá frá Selvogi til Þorlákshafnar. Við hana eru enn varðveittar margar vörður. Sjá má minjar sem skráðar voru árið 2021 á minjavefsja Minjastofnunar. Eins og nú er fyrirhugað að gera á lóð Thors landeldis ehf. hafa fornleifar verið skráðar á fiskeldissvæðum báðum megin við lóð Thors. Fyrir liggur skýrslur Fornleifastofnunar Íslands ses frá árinu 2019, *Fiskeldi við Þorlákshöfn: Greinargerð vegna fornleifaúttektar innan deiliskipulagsreits Landeldis* og frá árinu 2022, *Deiliskráning fornleifa vegna uppbyggingar eldisstöðvar Geo Salmo við Þorlákshöfn*.

Minjastofnun Íslands gerir ekki frekari athugasemdir við matsáætlun ofangreindrar framkvæmdar. Bent skal á að í 21. gr. laga um menningarminjar (Nr. 80/2012) stendur m.a.: *Fornleifum, sbr. 3. mgr. 3. gr., jafnt þeim sem eru friðlýstar sem þjóðminjar og þeim sem njóta friðunar í krafti aldurs, má enginn, hvorki landeigandi, ábúandi, framkvæmdaraðili né nokkur annar, spilla, granda eða breyta, hylja, laga, aflaga eða flytja úr stað nema með leyfi Minjastofnunar Íslands. Og á 2. mgr. 24. gr. sömu laga sem hljóðar svo: Ef fornminjar sem áður voru ókunnar finnast við framkvæmd verks skal sá sem fyrir því stendur stöðva framkvæmd án tafar. Skal Minjastofnun Íslands láta framkvæma vettvangskonun umsvifalaust svo skera megi úr um eðli og umfang fundarins. Stofnuninni er skylt að ákveða svo fljótt sem auðið er hvort verki megi fram halda og með hvaða skilmálum. Óheimilt er að halda framkvæmdum áfram nema með skriflegu leyfi Minjastofnunar Íslands.*

Virðingarfyllst,
f.h. Minjastofnunar Íslands



Kristinn Magnússon
verkefnastjóri

Skipulagsstofnun
b/t Jóns Ágústs Jónssonar
Borgartún 7b
105 REYKJAVÍK

Garðabær, 27. júlí 2023
Málsnúmer: 202306-0036
IAS

Efni: Umsögn um matsáætlun vegna 20.000 tonna landeldis í Ölfusi.

Vísað er í tölvubréf frá Skipulagsstofnun, dags. 27. júní 2023, þar sem óskað er eftir umsögn Náttúrufræðistofnunar Íslands um matsáætlun vegna 20.000 tonna landeldis í Ölfusi. Fyrirtækið Thor landeldi ehf áformar byggingu landeldisstöðvar á lóðunum nr. 35, 37, 39 og 41 vestan við Þorlákshöfn í Ölfusi sem mun samanstanda af seiðaeldisstöð og áframeldisstöð til eldis á laxi, bleikju eða regnbogasilungi. Í matsáætlun er gerð grein fyrir helstu þáttum framkvæmdarinnar og þeir þættir sem geta haft áhrif á umhverfið skilgreindir.

Náttúrufræðistofnun hefur farið yfir matsáætlunina og vill koma eftirfarandi athugasemdum á framfæri.

- Mikilvægt er að vel verði skoðuð samlegðaráhrif fiskeldis- og annarra fyrirtækja innan svæðisins í heild þar sem sérstaklega verði gerð grein fyrir frárennsli í sjó.
- Fram kemur að m.a. verði stuðst við fyrirliggjandi gögn frá Vatnaskilum vegna vatnstöku annarra fyrirtækja á nálægum lóðum og að fyrirhugaðar séu tilraunadælingar á lóðinni en ekki kemur fram hver muni annast þær. Mikilvægt er að þær verði framkvæmdar þannig að þær verði samburðarhæfar við fyrirliggjandi gögn svo hægt verðir að skoða samlegðaráhrif fiskeldisins og annarra fyrirtækja innan svæðisins.
- Mikilvægt er að fyrir liggi vöktunaráætlun til að fylgjast með grunnvatnsstöðu, sem og skilgreindar mótvægisáðgerðir til að draga úr mögulegum neikvæðum áhrifum.
- Ekki stendur til að skoða áhrif á gróðurfar og fugla og er vísað til niðurstaðna rannsókna á nærliggjandi lóðum. Að mati Náttúrufræðistofnunar er ekki hægt að fullyrða án athugana um umhverfisáhrif á þessa þætti og því sé eðlilegt að bæði gróðurfar og fuglalíf verði rannsakað, auk lífríkis í fjöru.
- Lóðirnar eru á nútímahrauni sem nýtur sérstakrar verndar samkvæmt lögum um náttúruvernd (lög nr. 60/2013). Fram kemur að svæðið sé að hluta raskað en annars á mestu sandorpnu hrauni eða hulið jarðvegi og gróðri og hafi þar af leiðandi „líklega tapað þeim einkennum sem mynda verndargildi þess sem jarðmyndanir“. Skoðun á loftmyndum af framkvæmdasvæðinu sýnir að þetta er ekki rétt, rask er aðallega vestast á svæðinu en annars staðar má sjá þrýstihryggi og önnur form í hrauninu. Framkvæmdirnar eru því líklegar til að hafa óafturkræf áhrif á jarðmyndanir og er æskilegt að jarðmyndanir verði skoðaðar og áhrifin metin.
- Nú þegar eru gömul hús í niðurníðslu á lóðinni en ekki kemur fram hvað gert verður við þau, ef þau nýtast ekki væri réttast að fjarlægja þau.
- Gera þarf grein fyrir lagnaleið, neysluvatns-, heits vatns og rafmagns að lóðinni.
- Í kafla um sjúkdómavarnir stendur: „Þá verður gerð grein fyrir hugsanlegum ágangi vargs og vörnum við honum eftir því sem við á.“ Hugtakið vargur er hvergi notað í lögum



um villt dýr eða í lögum um umhverfismat og er að mati Náttúrufræðistofnunar merkingarlaust og ætti að gera grein fyrir því hvaða dýr er hér átt við og eins þá mótvægisáðgerðum, sé talin þörf á.

Náttúrufræðistofnun áskilur sér rétt til að koma að frekari athugasemdum á síðari stigum málsins.

Virðingarfyllt,

Ingvar Atli Sigurðsson
jarðfræðingur, á sviði náttúruverndar

Skipulagsstofnun
Borgartúni 7b
105REYKJAVÍK

Reykjavík, 29. ágúst 2023
Tilvísun: OS2023060067/22.2.0
Skjalnr: 400744

Efni: Matsáætlun vegna 20.000 tonna eldis á laxi, bleikju eða regnbogasilungi í landeldisstöð Thors Landeldis ehf. við Laxabraut í Þorlákshöfn í Ölfusi

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar, dags. 27. júní 2023, þar sem óskað er umsagnar Orkustofnunar um tillögu að matsáætlun vegna áforma Thors Landeldis ehf. um eldisstöð með allt að 20.000 tonna framleiðslugetu á lóð fyrirtækisins að Laxabraut 35-41, Þorlákshöfn í Ölfusi, í samræmi við ákvæði 2. mgr. 21. gr. laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana, nr. 111/2021.

Í erindinu er óskað eftir því að Orkustofnun fjalli um hvort stofnunin, út frá sínu starfssviði, hafi athugasemdir við það hvernig framkvæmdaraðili hyggst vinna að umhverfismati framkvæmdarinnar svo sem um skilgreiningu valkosta, gagnaöflun, úrvinnslu gagna, umhverfismat og framsetningu umhverfismatsskýrslu. Einnig, ef á skortir, hvaða atriðum hún telji að gera þurfi frekari skil eða höfð verði sérstaklega í huga við umhverfismat framkvæmdarinnar. Þá er óskað eftir því að Orkustofnun geri grein fyrir þeim leyfum sem eru á starfssviði stofnunarinnar og framkvæmdin er háð.

Samkvæmt 6. gr. laga um rannsóknir og nýtingu á auðlindum í jörðu, nr. 57/1998 (auðlindalög), er nýting auðlinda úr jörðu háð leyfi Orkustofnunar hvort sem það er til nýtingar auðlinda í eignarlöndum eða í þjóðlendum. Með auðlindum er í lögunum átt við hvers konar frumefni, efnasambönd og orku sem vinna má úr jörðu, hvort heldur í föstu, fljótandi eða loftkenndu formi og án tillits til hitastigs sem þau kunna að finnast við. Nýting grunnvatns, hvort sem það er ferskt eða salt, kalt eða heitt, er því háð leyfi Orkustofnunar.

Fyrirhuguð aflþörf fullbyggðar eldisstöðvar er skv. matsáætlun 21 MW og tenging við dreifikerfi verði gerð í samráði við viðeigandi veitustofnun. Orkustofnun bendir á að samkvæmt langtímaáætlun kerfisáætlunar Landsnets er aflgeta afhendingarstaða í Þorlákshöfn og Selfossi takmörkuð við 0 – 10 MW og ef styrkja þarf flutningskerfið vegna aukinnar raforkunotkunar á svæðinu þurfa slík áform að vera tilgreind í kerfisáætlun Landsnets sem er háð umhverfismati áætlana. Orkustofnun bendir jafnframt á að kerfisáætlun flutningsfyrirtækisins er háð yfirferð og samþykki stofnunarinnar, sbr. 2. mgr. 9. gr. b. raforkulaga.

Framangreind lagaákvæði afmarka stjórnáætlunlega aðkomu Orkustofnunar að umræddri framkvæmd og lýtur því eftirfarandi umsögn stofnunarinnar einungis að þeim efnispáttum fyrirspurnarinnar er varða starfssvið Orkustofnunar.

Samkvæmt lýsingu í matsáætlun er fyrirhugað að áfangaskipta uppbyggingu stöðvarinnar á þann hátt að í fyrsta áfanga verði framleidd allt að 300 tonn af seiðum og áframeldi á 5.000 tonnum af fiski, í öðrum áfanga verði bætt við 7.500 tonna áframeldi og í þriðja verði seiðaeldið stækkað í tilgreind 500 tonn og áframeldi aukið um önnur 7.500 tonn. Orkustofnun bendir á að samtala þessa er í heild 20.500 tonna ársframleiðsla, ekki 20.000 líkt og annars er tilgreint. Telur stofnunin réttara að tilgreind sé heildarframleiðsla seiða- og áframeldis en ekki bara fiskframleiðsla. Þá vekur athygli að í kafla 2.1 er tilgreint markmið framkvæmdar einungis 20.000 tonna framleiðsla á laxi, bleikju eða regnbogasilungi, en ekki bygging seiðaeldisstöðvar. Jafnframt bendir Orkustofnun á að í texta er ýmist tilgreind jarðsjávertaka 15.000 l/s eða 15.000 m³/s. Stofnunin telur auðsýnt að áform miða við 15.000 l/s (eða 15 m³/s) en leggur til að hugað sé að einingum í texta.

Samkvæmt lýsingu í matsáætlun, sbr. töflu 2.1, er áformað að nýta allt að 300 l/s af fersku grunnvatni fyrir 1. og 2. áfanga en allt að 500 l/s fyrir fullbyggða stöð og verði meðalvatnstaka fersks grunnvatns á ári fyrir þessa áfanga 270 l/s og 450 l/s. Jarðsjávarvinnsla er áformuð að hámarki 3,8 m³/s, 9,4 m³/s og 15 m³/s fyrir 1., 2. og 3. áfanga, og að meðaltali áformuð taka 3,4 m³/s, 8,5 m³/s og 13,5 m³/s, sem aflað verður úr borholum sem verða boraðar á lóð eldisstöðvarinnar, sbr. mynd 2.3.

Orkustofnun hefur lýst yfir áhyggjum af hratt vaxandi ásókn í Selvogsstraum og hefur m.a. í umsögnum við umhverfismat og í ábendingum til umsækjenda á sama svæði vakið athygli á þeirri óvissu sem falin er í túlkun á því almenna mati að Selvogsstraumur flytji 30-33 m³/s til sjávar og að grunnvatnið dreifist jafnt um hraunin milli Herdísarvíkur og Þorlákshafnar. Enn skortir mikið á um mælingar á magni og dreifingu fersks grunnvatns og rannsóknir á hugsanlegum viðbrögðum hins viðkvæma jafnvægis milli fersks og salts grunnvatns á svæðinu.

Því hvetur stofnunin framkvæmdaraðila að kanna ítarlega vatnsöflunarmöguleika, þ.á m. að huga að áformuðum staðsetningum borhola út frá þessum rannsóknum og niðurstöðum þeirra með hliðsjón af aðstreymi grunnvatns og áhrifa á grunnvatnsgeyminn. Bendir stofnunin í því efni á að valkostagreining umhverfismats á ekki einungis við um staðsetningu og stærð eldisstöðvarinnar heldur tekur einnig til tækni og tilhögun þeirrar framkvæmdar sem er til mats, en eins og tilgreint er í matsáætlun byggir matsskylda ekki síst á upptöku og nýtingu grunnvatns. Af gefnu tilefni bendir stofnunin jafnframt á að það getur verið munur á afmörkun leyfissvæðis skv. auðlindalögum og lóð leyfishafa en það verður að vera tryggt að allar nýtingarholur séu innan umsóttis leyfissvæðis og að fyrir liggja heimild landeiganda til að nýta vatnið á viðkomandi svæði.

Orkustofnun vísar sömuleiðis til þess að skv. 28. gr. laga um stjórn vatnamála, nr. 36/2011, ber við leyfisveitingar að tryggja að leyfið sé í samræmi við þá stefnumörkun um vatnsvernd sem fram kemur í vatnaáætlun 2022-2027. Gerð er bæði krafa um að grunnvatnshlot uppfylli viðmið um góða magnstöðu og gott efnafræðilegt ástand. Telur stofnunin nauðsynlegt að við matsvinnu verði þessi þáttur kannaður sérstaklega.

Að öðru leyti gerir Orkustofnun ekki athugasemdir við framlagða matsáætlun vegna 20.000 tonna eldis á laxi, bleikju eða regnbogasilungi í landeldisstöð Thors Landeldis ehf. við Laxabraut í Þorlákshöfn í Ölfusi. Framangreindar ábendingar miða að greiningu og framsetningu gagna sem stofnunin telur að þurfi að liggja fyrir áður en tekin verði afstaða til útgáfu nýtingarleyfis skv. auðlindalögum, ef af verður.

Virðingarfyllst,
f.h. orkumálastjóra

Kristján Geirsson
sviðsstjóri

Rafræn undirskrift hér að neðan

Skipulagsstofnun
Borgartún 7b
105 Reykjavík

Reykjavík, 31. júlí 2023
UST202306-422/H.S.J.
10.05.00

Umsögn um matsáætlun - 20.000 tonna landeldi Thor landeldis ehf. á laxi bleikju eða regnbogasilungi í Ölfusi

Vísað er til erindis Skipulagsstofnunar dags. 27. júní sl. þar sem óskað er umsagnar Umhverfisstofnunar um ofangreinda tillögu að matsáætlun.

Starfsemin er háð starfsleyfi Umhverfisstofnunar skv. viðauka II í lögum nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir. Stofnunin minnir á að málshraðviðmið stofnunarinnar fyrir útgáfu starfsleyfa er allt að 240 dagar frá fullnægjandi umsókn.

Framkvæmdarlýsing

Thor landeldi ehf. (hér eftir nefnt framkvæmdaraðili) áformar byggingu landeldisstöðvar í Ölfusi til eldis á laxi, bleikju eða regnbogasilungi. Stöðin verður staðsett á fjórum samliggjandi lóðum að Laxabraut, um 2,5 km vestan við Þorlákshöfn. Stefnt er að framleiðslu á 20.000 tonnum á ári en stöðin verður byggð í þremur áföngum. Eftir þriðja áfanga er áætlað að standandi hámarkslífmassi stöðvarinnar verði um 13.000 tonn að hámarki í áframeldi og 135 tonn í seiðaeldisstöð, samtals 13.135 tonna standandi lífmassi í stöðinni. Fóðurnotkun eftir þriðja áfanga er áætluð um 24.000 tonn af fóðri á ári. Umhverfisstofnun bendir á misræmi er í umfjöllun framkvæmdaraðila í umfjöllun um heildarframleiðslu og áætlaða framleiðslu í áföngunum. Í inngangi matssáætlunar kemur fram að áætluð heildarframleiðsla stöðvarinnar sé 20.000 tonn á ári. Við yfirferð á áfangaskiptingu rekstraraðila og töflu 2.1 verður ekki annað lesið úr framkvæmdalýsingu en að eftir þriðja áfanga verði framleiðslan 500 tonn seiða (300+0+200) á ári og framleiðslan á ári úr áframeldi verði 20.000 tonn (5000+7500+7500), sem gefur 20.500 tonna ársframleiðslu stöðvarinnar. Umhverfisstofnun óskar eftir því að útskýrt verði frekar hver áætluð heildarframleiðsla stöðvarinnar sé.

Umhverfisstofnun bendir á að skv. inngangi kafla 2 er áætluð vatnsnotkun stöðvarinnar, í fullum rekstri um 0,5 m³/s af ferskvatni (500 L/s) og 15.000 m³/s (15 milljón L/s) af jarðsjó, en líklega er þar um að ræða innsláttarvillu. Skv. töflu 2.1 er áætluð hámarksvatnsnotkun 500 L/s af ferskvatni og 15 m³/s af sjó, en meðalnotkun verði um 450 L/s af ferskvatni og 13,5 m³/s af sjó. Fráveitu eldisins verður veitt í gegnum tromlusíur áður en henni er veitt til sjávar.

Áætlað er að geta hafið framkvæmdir á vormánuðum 2024, fyrsti áfangi verði tilbúinn á haustmánuðum 2025 og þriðja og síðasta áfanga verði lokið vorið 2029. Hluti af framkvæmdasvæðinu er nú þegar raskað eftir fiskeldisstöð sem stóð þar áður.

Gert er ráð fyrir byggingu aðstöðu til slátrunar, frágangs og þökkunar eldisfisks, um 4000 m².

Mat á umhverfisáhrifum

Í greinagerð matsáætlunar kemur fram að í umhverfismati verði gert grein fyrir helstu áhrifum framkvæmdarinnar á eftirfarandi umhverfisþætti.

Samkvæmt greinagerð eru helstu framkvæmdaþættir sem eru taldir geta haft áhrif á umhverfið vatnstaka, fráveita í viðtaka og mannvirkjagerð. Umhverfisþættirnir sem er talið að framkvæmdaþættir geti haft áhrif á, bæði á framkvæmdatíma og rekstrartíma, séu grunnvatns- og jarðsjávarstraumar, viðtaki, loftslag, landslag, ásýnd og sjónræn áhrif, jarðmyndarnir og fornleifar. Einnig verði leitast við að meta samlegðar áhrif milli framkvæmdarinnar og annarra framkvæmda á svæðinu, þar sem það er talið eiga við. Ekki er talin ástæða til að fjalla um gróðurfar og fuglalíf, útivist og ferðamennsku, hljóðvist, atvinnulíf, heilsu og öryggi né lyktarmengun.

Valkostagreining

Umhverfisstofnun bendir á að einungis er áformað að bera saman aðalvalkost, 20.000 tonna eldi í þremur áföngum, við núllkost sem felur í sér að ráðast ekki í framkvæmdina. Ekki verður lagt mat á aðra valkosti, hvorki sem snúa að staðsetningu, framleiðslugetu, tækni eða öðrum möguleikum í áfangaskiptingu, þar sem rekstraraðili telur alla aðra kosti en þann sem lagður er fram sem aðalvalkostur óraunhæfa. Umhverfisstofnun bendir á að með því er ekki um raunverulega valkostagreiningu að ræða, en skýrt er skv. 22. gr. laga nr. 111/2021 um mat á umhverfisáhrifum framkvæmda og áætlana að lýsing og mat á raunhæfum valkostum sem framkvæmdaraðili hefur kannað og upplýsingar um helstu ástæður fyrir þeim valkosti sem var valinn, m.t.t. umhverfisáhrifa framkvæmdarinnar. Umhverfisstofnun telur ekki nægjanlega gert grein fyrir því af hverju aðrir valkostir en aðalvalkostur séu óraunhæfir og hví rekstraraðili ætli sér ekki að fjalla um þá í umhverfismatsskýrslu.

Grunnvatnshlot

Umhverfisstofnun vekur athygli á að fyrsta vatnaáætlun Íslands var staðfest í apríl 2022 á grunni laga um stjórn vatnamála nr. 36/2011. Markmið laganna er að vernda allt vatn (yfirborðsvatn og grunnvatn) og vistkerfi þess, hindra frekari rýrnun vatnsgæða og bæta ástand vatnavistkerfa til þess að vatn njóti heildstæðrar verndar. Jafnframt er lögum ætlað að stuðla að sjálfbærri nýtingu vatns sem og langtímavernd vatnsauðlindarinnar. Umhverfisstofnun bendir á að samkvæmt 28. gr. lagana skulu opinberar áætlanir á vegum stjórnvalda, svo sem vegna skipulagsmála, náttúruverndar, orkunýtingar og samgangna vera í samræmi við þá stefnumörkun um vatnsvernd sem kemur fram í vatnaáætlun. Jafnframt kemur fram í sömu lagagrein að við afgreiðslu umsóknar um leyfi til nýtingar vatns og við aðra leyfisveitingu til framkvæmda á grundvelli vatnalaga, laga um rannsóknir og nýtingu á auðlindum í jörðu og um leyfi á grundvelli skipulagslaga og laga um mannvirki skal leyfisveitandi tryggja að leyfið sé í samræmi við þá stefnumörkun um vatnsvernd sem fram kemur í vatnaáætlun. Við útgáfu nýtingarleyfis þarf að gæta að þessari stefnumörkun vatnaáætlunar. Ef niðurstöður vöktunar eða önnur gögn sýna fram á að umhverfismarkmið í vatnaáætlun náist ekki skal, ef unnt er, gera ráðstafanir til að bæta ástand vatnshlots. Viðkomandi leyfisveitandi skal þá endurskoða útgefið leyfi, þegar við á, í því skyni að umhverfismarkmiðum verði náð. Þau vatnshlot sem eru innan framkvæmdarsvæðis eru Selvogsstraumur 3 (104-290-G) og Ölfusstraumur 3 (103-268-G). **Umhverfismarkmið þessara tveggja grunnvatnshlota er að hafa góða magnstöðu og gott efnafræðilegt ástand.** Ástand vatnshlotanna má

ekki rýrna, hvorki varanlega né tímabundið. Mjög mikilvægt er að vakta grunnvatnshlotin og samlegðaráhrif þeirrar starfsemi sem fyrirhuguð er á svæðinu. Sýna þarf fram á að sú nýting á grunnvatni sem á sér stað sé sjálfbær. Gæðapættir sem vakta á eru settir fram í kafla 2, viðauka III reglugerðar nr. 535/2011. Gæðapættir sem notaðir eru til að meta ástand grunnvatnshlota eru breytingar á hæð grunnvatnsyfirborðs (magnstaða grunnvatns) og leiðni og styrkur mengunarvalda (efnafræðilegt ástand). Mikilvægt er að öll forvinna og grunnrannsóknir séu vel af hendi gerðar áður en farið er af stað í framkvæmdir og áhrif framkvæmdarinnar á vatnshlotin metin. Auk þess að vatnshlotin verði vöktuð til framtíðar.

Þar sem áætlað er að framkvæmdin verði áfangaskipt óskar stofnunin eftir því að í umhverfismatsskýrslu verði ítarlega gert grein fyrir áhrifum vatnstöku hvers áfanga á grunnvatnshlot. Mikilvægt er að gert sé grein fyrir mótvægisáðgerðum vegna mögulegra áhrifa vatnstöku, t.a.m. að hönnun eldisstöðvar sé hagað á þann hátt að með uppfærslu stöðvarinnar sé hægt að draga úr vatnsnotkun með aukinni hreinsun og nýtingu eldisvatns með hringrásarnýtingu.

Fráveita í viðtaka

Fram kemur í matsáætlun að öllu frárennsli verði veitt til sjávar og að eldisvökvinn fari í gegnum tromlufiltera áður en hann fer í sjóinn. Umhverfisstofnun telur mikilvægt að gert verði ítarlega grein fyrir því hvernig fráveitunni verði háttað. Stofnunin bendir á að skv. 2. mgr. 9. gr. reglugerðar nr. 798/1999 um fráveitur og skólp skal öllu skólpi sem veitt er til sjávar veitt minnst 5 metra niður fyrir meðalstórstraumsfjöruborð eða 20 metra út frá meðalstórstraumsfjörumörkum. Lagning neðansjárleiðslu þarf samþykki Umhverfisstofnunar, sbr. lög nr. 33/2004 um varnir gegn mengun hafs og stranda. Ef ómögulegt reynist vegna landfræðilegra aðstæðna að uppfylla ofangreint ákvæði er rekstraraðila heimilt að leggja til aðrar lausnir sem viðkomandi heilbrigðisnefnd metur fullnægjandi, sbr. 7. mgr. 9. gr. reglugerðarinnar. Áður en heilbrigðisnefnd tekur ákvörðun skal hún leita umsagnar Umhverfisstofnunar. Fram kemur í matsáætluninni að gert sé ráð fyrir því að sótt verði um undanþágu frá ákvæði 2. mgr. reglugerðar nr. 798/1999 um fráveitur og skólp vegna sjógangs á svæðinu.

Fram kemur í matsáætluninni að gert sé ráð fyrir hreinsivirki fráveitu og siturlögnum vegna fráveitu frá þjónustuhúsi og verði frárennsli frá salernum, handlaugum og gólfum þjónustuhúss veitt í hreinsivirkið. Umhverfisstofnun leggur áherslu á að hreinsivirki og eftirliti með því verði í samræmi við reglugerð um fráveitur og skólp. Fram kemur í matsáætluninni að nánar verði fjallað um magn fráveitu og fráveitukerfi í umhverfismatsskýrslu.

Umhverfisstofnun bendir á að starfsemin mun losa í vatnshlot sem hefur vatnshlotanúmerið 103-1341-C og nefnist Stokkseyri að Þorlákshöfn. Samkvæmt 12. gr. í lögum um stjórn vatnamála eiga vatnshlot að ná umhverfismarkmiðum um að minnsta kosti gott vistfræðilegt ástand og gott efnafræðilegt ástand. Við núverandi aðstæður hefur ástand strandsjávarhlotsins Stokkseyri að Þorlákshöfn (103-1341-C) ekki verið metið en til þess að það sé hægt þarf gögn/vöktun á gæðapáttum. **Umhverfismarkmið strandsjávarvatnshlotsins Stokkseyri að Þorlákshöfn er að vera í a.m.k. góðu vistfræðilegu ástandi og hefur ástand vatnshlotsins ekki verið staðfest.** Erfitt er að meta mögulegt álag losunar frárennslis þegar þessar forsendur vantar. Gæðapættir sem notaðir eru til að meta ástand strandsjávarhlota eru nítrat, fosfat, blaðgræna a, hryggleysingar og þörungar á hörðum botni (sjá

skýrslu Hafrannsóknarstofnunar Vistfræðileg viðmið við ástandsflokkun strandsjávar¹). Vöktun þarf að vera í samræmi við lög nr. 36/2011 um stjórn vatnamála, vakta þarf gæðaðættir í strandsjávarhlotinu og skila gögnum til Umhverfisstofnunar. Nálágast má upplýsingar um vöktun vatnshlota á heimasíðu stjórnar vatnamála.²

Í matsáætlun kemur fram að fleiri fiskeldisstöðvar eru starfandi og fyrirhugaðar á svæðinu og iðnaðarsvæði norðaustan lóðar framkvæmdaraðila, þar sem m.a. sé hausþurrkun. Því verði í umhverfismatskýrslu metin samlegðaráhrif við önnur fiskeldisfyrirtæki og áðurnefnt iðnaðarsvæði, ásamt heildaráhrifum á lífríki og vatnsgæði viðtaka. Umhverfisstofnun telur það afar jákvætt og hvetur framkvæmdaraðila og aðrar fiskeldisstöðvar á svæðinu til að koma sér upp sameiginlegri vöktun á viðtaka. Umhverfisstofnun vekur athygli á að það er á ábyrgð rekstraraðila að útvega gögn sem sýna áhrif starfseminnar miðað við heildarálag.

Samkvæmt 18 gr. laga um stjórn vatnamála getur Umhverfisstofnun heimilað breytingu á vatnshlotti sem hefur í för með sér að ekki er hægt að ná fram umhverfismarkmiðum vegna áhrifa starfseminnar, svo sem mengunar. Þessar breytingar eru háð ýmsum skilyrðum varðandi tilgang framkvæmdanna og núverandi ástand vatnshlotsins/viðtaka og eru útskýrð í 18 gr. Það er á ábyrgð umsækjanda að sýna að þessar kröfur séu uppfylltar.

Í kafla 2.6.1 í matsáætlun er sett fram tafla með áætluðu niðurbroti næringarefna á ári. Umhverfisstofnun bendir á að réttara sé að tala um áætlaða losun lífrænna efna eða næringarefna á föstu eða uppleystu formi, frekar en niðurbrot næringarefna. Stofnunin bendir einnig á að líklega er um innsláttarvillu að ræða í töflunni þar sem tölurnar stemma ekki. Einnig virðist vísað í ranga heimild vegna formúla sem notaðar eru við útreikninga. Stofnunin óskar einnig eftir því að metin verði losunaráhrif hvers áfanga fyrir sig.

Umhverfisstofnun bendir einnig á að gera skuli grein fyrir fráveitu frá fiskvinnsluhúsi og hreinsun hennar í umhverfismatskýrslu.

Samlegðaráhrif

Fram kemur að í umhverfismati verði leitast við að meta samlegðaráhrif milli framkvæmdarinnar og annarra framkvæmda á svæðinu þar sem það eigi við. Umhverfisstofnun leggur mikla áherslu á að í umhverfismatskýrslu verði ítarlega verði gert grein fyrir mögulegaum samlegðaráhrifum við aðra starfsemi, sérstaklega m.t.t. vatnstöku og losunar í viðtaka, sbr. umfjöllun hér að ofan.

Fuglar

Samkvæmt matsáætlun ætla framkvæmdaraðili ekki að meta áhrif framkvæmdarinnar á fuglalíf en þó kemur fram að framkvæmdin muni einkum koma til með að hafa áhrif á fuglalíf á lóðinni og í næsta nágrenni útrása í viðtaka. Umhverfisstofnun bendir á að eldi af þessari stærðargráðu getur fylgt talsverð losun fastefnis og næringarefna þó að frárennsli verði hreinsað með tromlusíu. Stofnunin telur því að meta þurfi möguleg áhrif á fuglalíf vegna þess og mögulegar mótvægisáðgerðir. Stofnunin

¹ Rakel Guðmundsdóttir ofl. 2022. [Vistfræðileg viðmið við ástandsflokkun strandsjávar](#). Hafrannsóknastofnun, HV 2022-39.

² [Heimasíða stjórnar vatnamála](#)

bendir á mikilvægi frágangs við útrás frárennslis og góðu eftirliti með því hvort fuglar séu að sækja í næringarefni á svæðinu.

Úrgangur

Fram kemur að framkvæmdaraðili áætli að á ári hverju falli til um 7200 tonn af fiskimykju (2400 tonn þurrvigt) og um 300 tonn af dauðfiski, miðað við 20.000 tonna framleiðslu. Fiskimykjan verði nýtt sem áburður á tún og ræktarlönd og dauðfiskur og slóg verði sett í meltu og nýtt í dýrafóður. Annar úrgangur verði flokkaður og sóttur af þjónustuaðila en markmið rekstraraðila sé að sem mest af úrgangi fari í endurvinnslu. Förgun og meðhöndlun úrgangs verði nánar lýst í umhverfismatsskýrslu.

Umhverfisstofnun telur afar jákvætt að hugað sé að endurnýtingu úrgangs og bendir á stefnu stjórnvalda, í átt að hringrásarhagkerfi³, sem kom út í júní 2021 en samkvæmt henni er stefnt að því að hætta alfarið urðun lífbrjótanlegs úrgangs. Stofnunin bendir þó á að að notkun fastefnis/fiskimykju til áburðar og vinnsla og/eða geymsla á aukaafurðum dýra er háð samþykki Matvælastofnunar. Því bendir stofnunin á að leita skal samþykkis Matvælastofnunar áður en/ef ætlunin er að nýta efnið.

Skipulag

Fjallað er um í kafla 2.9 greinagerðar að deiliskipulag sé til staðar vegna fráveitu frá svæði I4 í aðalskipulagi Ölfuss sem liggja í gegnum lóð Thors. Umhverfisstofnun bendir framkvæmdaraðila á að ganga úr skugga um að deiliskipulagið heimili þá starfssemi sem hér er um fjallað ef starfsemin fellur innan þess svæðis, þar sem stofnuninni er ekki heimilt að gefa út starfsleyfi sem eru ekki í samræmi við gildandi skipulag.

Annað

Á bls. 16 í greinagerð kemur fram að Arnarlax hafi heimild fyrir allt að 100 tonna hámarkslífmassa af bleikju og laxi í stöð sinni við Laxabraut. Stofnunin bendir á að í gildi eru starfs- og rekstrarleyfi Arnarlax sem taka til allt að 900 tonna standandi lífmassa á hverju sinni. Hámarkslífmassi þessara stöðva getur því orðið 5.200 tonn skv. Mælaborði fiskeldis, en ekki 4.400 líkt og kemur fram í matsáætlun.

Umhverfisstofnun bendir á að fiskvinnsla er háð starfsleyfi sbr. lög nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir og reglugerð nr. 550/2018 um losun frá atvinnurekstri og mengunarvarnaeftirlit.

Í kafla 2.8 kemur fram að framkvæmdin gæti verið háð starfsleyfi heilbrigðisnefndar skv. 14. gr. reglugerðar nr. 798/1999 um fráveitur og skólp. Umhverfisstofnun bendir á að greinin á einungis við um leyfisveitingar í þéttbýli og á ekki við hér.

Niðurstaða/Niðurlag

Umhverfisstofnun dregur hér saman athugasemdir stofnunarinnar við ofangreinda matsáætlun og hnykkir á eftirfarandi atriðum:

- Ekki er gert ráð fyrir nægjanlegri umfjöllun um valkosti.
- Fjalla þarf ítarlega um áhrif vatnstöku á grunnvatnshlot og umhverfismarkmið og gæðabætti þeirra. Mikilvægt er að fjallað verði um mismunandi áfanga stöðvarinnar m.t.t. áhrifa vatnstöku á grunnvatnshlot.

³ [Í átt að hringrásarhagkerfi](#). Stefna umhverfis- og auðlindaráðherra í úrgangsmálum. 2021

- Mikilvægt er að gert verði ítarlega grein fyrir því hvernig fráveitu skuli háttað, einnig vegna fráveitu frá fiskvinnslu.
- Fjalla þarf um áhrif losunar á strandsjávarvatnshlot og umhverfismarkmið og gæðabætti þess. Mikilvægt er að fjallað verði um mismunandi áfanga stöðvarinnar m.t.t. áhrifa losunar á strandsjávarvatnshlot.
- Framkvæmdaraðili er hvattur til að vera í samvinnu við aðra aðila á svæðinu varðandi vöktun á vatnshlotum.
- Fjalla þarf um áhrif á fuglalíf og mögulegar mótvægisáðgerðir vegna áhrifa af auknu fæðuframboði, t.a.m. frágang við hreinsun og útrás frárennslis.

Virðingarfyllt,

Hulda Soffía Jónasdóttir

sérfræðingur

Sverrir Aðalsteinn Jónsson

teymisstjóri



Skipulags- og umhverfisnefnd Ölfus
Hafnarberg 1
815 Þorlákshöfn

Error! Reference source not found. Reykjavík, 28.06.23

Efni: Umsögn Veitna vegna matsáætlun fyrir 20.000 tonna landeldi á laxi, bleikju eða regnbogasilungi í Ölfusi

Veitur hafa rýnt matsáætlun fyrir 20.000 tonna landeldi á laxi, bleikju eða regnbogasilungi í Ölfusi. Thor landeldi ehf. áformar byggingu landeldisstöðvar í Ölfusi til eldis á laxi, bleikju eða regnbogasilungi. Stöðin verður staðsett á lóðunum að Laxabraut nr. 35, 37, 39 og 41 á ströndinni um 2,5 km vestan við Þorlákshöfn. Lóðirnar eru samliggjandi. Stefnt er að framleiðslu á 20.000 tonnum á ári í þaueldi á landi en stöðin verður byggð í þremur áföngum.

Veitur hafa kynnt sér matsáætlunina og gera eftirfarandi athugasemdir:

Í matsáætlun kemur fram að heitt vatn verður fengið frá Veitum ohf. þar sem áætluð notkun á heitu vatni verði um 10 l/sek þegar framleiðslan er komin í 20.000 tonn á ári og stöðin verður fullmönnuð. Skipulagssvæðið er utan þéttbýlismarka og þjónustusvæðis Veitna og því ber Veitum ekki skylda að tengja veitukerfi. Veitur er ekki með dreifikerfi á svæðinu svo semja þarf sérstaklega um tengingu við hitaveitu Veitna.

Veitur leggja áherslu á mikilvægi áframhaldandi góðs samstarfs og gera ekki frekari athugasemdir við lýsinguna.

Virðingarfyllst,

f.h. Veitna

Anna Berta Heimisdóttir